

Skelbiame siūlymų, gautų atnaujintos pradinio socialinio ugdymo bendrosios programos 2020-12-14 d. projektui, apibendrinimą. Dėkojame už gautus siūlymus. Juos gavome iš xxx organizacijų, x pavienių asmenų.

Nr.	Siūlymas	Atsižvelgta/neatsižvelgta	Pagrindimas kodėl neatsižvelgta
1.	<p>TURINIO APIMTIS</p> <p>1. AR VĖL PLOTIS LAIMI PRIEŠ GYLĮ?</p> <p>Vienas iš programos uždavinių teigia, kad <i>pažindami artimiausią socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką mokosi naudotis įvairiais šaltiniais, jais remiantis išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę apie žmonių gyvenimą praeityje, dabartyje ir ateityje.</i></p> <p>Norint pasiekti, kad vaikai išsakytų ir pagrįstų/argumentuotų savo nuomonę, reikia turėti gilesnį supratimą apie tiriamas temas ir tam tikrus objektus tų temų aprėptyje. Pasaulio pažinimo naujosios programos turinys dar daugiau išplėstas nei senosios. Joje yra ir perteklinių, ir kitų sričių (pvz., etika) turinį dubliuojančių temų. Pavyzdžiui, profesijos yra ir prie aplinkos, ir prie ekonomikos turinio. Temos apie emocijas, savijautą, bendravimą, draugystę, konfliktus, šeimą ir kt. yra identiškos kaip etikos turinyje. O etikos programoje, beje yra ir gamtamokslinės santykio su augalais, gyvūnais temos?! Socialinio ugdymo turinys naujoje Programoje yra išplėstas įterpiant plačią ekonomikos programą (rinka, finansai, verslumas, ekonominiai procesai ir pan.) ir neišmetant nieko, net to, kas aiškiai dubliuojama per kelias turinio sritis.</p> <p>Nesumažinus, bet dar daugiau padidinus temų aprėptis, programa pasilieka prie jau ne kartą sukritikuotos UT tendencijos, kad pasaulio pažinimo turinys yra per platus, per margas; jis eklektiškas, įsisavimamas tik paviršiniai, orientuojantis į plotį, o ne į gylį. Cituojant mokytoją ekspertę, mokomasi „šiandien apie drugelį, rytoj – apie Vytautą“... Toks turinio platumas, lyg brūkštelėjimas per rasotą žolę, įgyjant vienintelį supratimą, kad šlapia (bet tą pasakys ir 4-metis!). O kodėl šlapia, kodėl ne visada šlapia... Visi gylio reikalaujantys klausimai pasilieka užribyje, nes sričių ir temų gausybė tiesiog neleidžia giliau į nieką pasigilinti. Tai nekuria prielaidų ugdytis gilesnius žinių, supratimo ir aukštesniesiųjų</p>	<p>Aptarta su siūlymų autore, pakoreguota pasiekimų raida, pasiekimų lygių požymiai, peržiūrėtas mokymo turinys, pakoreguota tematika (atsisakyta su kitais pradinio ugdymo dalykais besidubliuojančių temų).</p>	

<p>mąstymo gebėjimų pradmenis dvejose pagrindinėse ir daugelio šalių pripažintose gamtamokslinio raštingumo ir socialinio raštingumo srityse. Panašu, kad į Pasaulio pažinimo turinį sudėta viskas, kas netiko kitur. Bet jei siekiame ugdymo turiniu didesnę dėmesį skirti aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymui, būtina „peršukuoti“ visą programos turinį, panaikinant sričių ir temų dubliavimą. Tokiu būdu atlaisvintume dalį pamokų laiko, kuri galima būtų skirti gilesniam socialinio ir gamtamokslinio turinio temų nagrinėjimui.</p> <p>2. AR JUNGSIME NAUJAS ŽINIAS SU JAU TURIMOMIS?</p> <p>Naujos programos temų paskirstymas per 4 metus neatrodo pakankamas. Akivaizdžiai pažeistas vienas esminių didaktikos principų! Nuoseklumas. Juk į pradinės klases vaikai ateina po ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų. Reikia didesnės temų dėmės su jau pažintomis, jau nagrinėtomis temomis. Tai temos apie save, artimuosius; artimiausią aplinką, šventes ir tradicijas; bendruomenes, kurių nariais esame, taisykles; valstybės simbolius; pasaulio pažinimą per pojūčius ir kt. Logiška būtų gilinti tą žinojimą tęsiant temas pirmoje klasėje. Juk nuo pirmų dienų pradinėse klasėse vaikai mokosi būti ir mokytis kartu, pagarbiai elgtis, laikytis taisyklių, būti bendruomenės nariais. Nukėlus tokių temų mokymąsi į antrą ar dar tolimesnę klasę - pertraukiamas mokymosi nuoseklumas, nesudaromos galimybės konstruoti savo žinojimą jungiant jau žinomus dalykus su nežinomais. Argi laikas kalbėti apie buvimą kartu, pagarbų elgesį, sutarimą, toleranciją ir pan. paskutiniaisiais pradinės mokyklos metais? Tą reikia daryti jau pirmoje klasėje. Tokių pavyzdžių yra ir kitose srityse (jau darželiuose vaikai stebi, fiksuoja orų kalendorių, tyrinėja per pojūčius ir pan.). Taigi, siūlymas būtų toks, kad reikia pasigilinti į priešmokyklinio ugdymo programą ir tęsti tai, kas jau ten buvo pradėta.</p> <p>PASIEKIMAI</p> <p>3. AR VERTINSIME AKTYVUMĄ, AR FUNKCINIUS GEBĖJIMUS DIRBTI SU ŽINIOMIS?</p> <p>Dalyvavimas klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.</p> <p>Punktas 1.2.1. Pirmajame koncentre keistai ir nekorektiškai atrodo kaip mokymosi pasiekimas įvardytas dalyvavimas klasės, mokyklos bendruomenės veikloje. Manytina, kad dalyvavimas apskritai turėtų būti</p>	<p>Atsižvelgta</p> <p>Atsižvelgta</p>	
--	---------------------------------------	--

<p>natūrali viso mokymosi proceso dalis, bet ar/kiek korektiška tą aktyvumą įvertinti. Juk yra ir bus vaikų, kurie dėl tam tikrų įgimtų dalykų (fizinio duomenų, psichikos struktūros, charakterio aspektų) visuomet bus pasyvūs ir per daug aktyviai nedalyvaus bendruomenės veiklose. Todėl šie pasiekimai kai kuriems mokiniams tampa lyg reikalavimas priaugti po 10 centimetrų.</p> <p>Punktas 3.1.6. Istorinės raidos supratimo pirmajame koncentre prie pagrindinio ir aukštesniojo lygmens priskiriami pasiekimai, kad vaikai istorinius pokyčius susietų su savo šeimos, giminės istorija. Vadinasi, šių gebėjimų niekada nepasieks tie, kurie nesidalins savo šeimos ir giminės istorijomis. O juk tai gali būti ir socialiniai bei etiniai dalykai, kai šeimos nenori, negali dalintis savo artimųjų istorijomis. Juk žinome, kiek šiandien nestabilių, pakrikusių, išsiskyrusių šeimų. Tėvai neretai apie artimuosius patys per mažai žino, sąmoningai nutyli, nes nemato reikalo, nesididžiuoja jų praeitimi, veiksmais (rizikos grupės šeimos, sovietų kolaborantų, žydšaudžių palikuonys ir pan.). Antrajame koncentre taip pat reikalaujama susieti šeimos, giminės, vietovės istorijos įvykius. Bet visuomet bus mokinių, kurie dėl anksčiau minėtų priežasčių nežinos ir negalės to padaryti. Tai ar prasminga, korektiška, etiška kelti tokį mokymosi pasiekimą, kuris nėra įgyjamas mokyklinio turinio pagalba, bet lyg kokie namų darbai turi ateiti iš šeimos? Neatrodo korektiška tai vertinti.</p> <p>4. AR IR TOLIAU MOKYSIME SUPRASTI ISTORINĮ LAIKĄ ĮSIMINIMO BŪDU?</p> <p>Istorinės raidos supratimas. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje.</p> <p>Mokymosi pasiekimų aprašuose nėra istorinio laiko tėkmės ir pokyčių supratimo augimą įrodančių gebėjimų. Gebėjimai: <i>istorinio laiko sąvokų vartojimo; chronologinio sekų rikiavimo; laiko juostos taikymo; laikotarpių požymių atpažinimo; laikotarpių lyginimo pagal požymius</i>. Šių gebėjimų pradmenų auginimą nuo pradinių klasių nurodo naujausi istorijos didattikos tyrimai pasaulyje ir Lietuvoje. Jie programoje turėtų būti išdėstyti augimo tvarka. Projekte augimo nesimato, nes kai kurie gebėjimai (rikiavimas), kaip pasiekimai nurodomi tik antrame koncentre.</p>	<p>Atsižvelgta</p>	
--	--------------------	--

Punktai 3.2.2; 3.2.3. 1-2 klasėje orientuoti į įsiminimą (iškalimą?), o ne gebėjimus dirbti su žiniomis. Akivaizdu, kad tik kalendorinių laiko sąvokų (*para, savaitė, mėnuo, metai*) nepakanka norint suprasti ir įvardyti ilgesnių laiko atkarpų pokyčius. **Laiko tėkmės - chronologijos - supratimas igyjamas ne įsimenant, o tyrinėjant ir pagal požymius chronologiškai rikiuojant** objektus, įvykius, asmenybes, situacijas. Pasitelkus didaktiškai paruoštą medžiagą ir tinkamus paveikslėlius jau 5-mečiai pakankamai sėkmingai grupuoja skirtingų laikotarpių objektus *seniau – dabar* principu. 5-6 metų vaikai rikiuoja nedideles paveikslėlių chronologines sekas, sudaro skirtingo sudėtingumo laiko juostas. Šie gebėjimai auga pradėdant nuo paprastų apibendrintų juostų (SENIAI – NE TAIP SENIAI – DABAR) iki sudėtingesnių, su datomis arba su nurodytais (ir pačių įrašytais) keliais istoriniais laikotarpiais. Kaip minėta, pirmajame konkreste šie gebėjimai net nekeliami.

Punktas 3.2.4. Orientavimasis aplinkoje, plano, žemėlapių supratimas ir darbas su žemėlapiu apskritai yra ne su istorija, o su geografija susiję gebėjimai. Nesvarbu, kad istorinėse temose dirbs su žemėlapiu, tai netgi puiki tarpdalykinė integracija. Bet patys gebėjimai – **ne tos mokslo srities**. Visiškai neaišku, kodėl, kokiu pagrindu jie prie istorijos prikabinomi.

Istorijos tyrimas ir interpretavimas.

Punktai 3.3.1 – 3.3.3. 1 – 2 klasėje nepakankamai nusakomi pasiekimai. Keista matyti, kad istorijos tyrimas remiantis šaltiniais neįtraukia **istorinio šaltinio kaip įrodymo** supratimo gebėjimų ugdymo. Pirmame konkreste numatyta tik remtis šaltinių informacija, t.y. mokome tik skaityti nekritiškai? Dubliuojame lietuvių kalbos teksto suvokimo, informacijos radimo gebėjimus? Programoje net neužsiminta apie **šaltinio patikimumą kaip esminį istorinio tyrimo elementą**. Įdomu, kaip tai programos rengėjai supranta, t.y., kaip vaikai turėtų atskirti išgalvotą ir neišgalvotą istoriją (3.3.1.)? Kas gi gali būti tie skirtumai, jei ne patikimi šaltinių įrodymai? Jeigu negrindžiame to supratimo įrodymo patikimumu, tai ką vaikai turi nurodyti? Tuo tarpu daugelio šalių programose greta šaltinio tyrimo yra numatytas bent jau gebėjimas pirminį šaltinį atskirti nuo antrinio. 3.3.2. punktas atrodo nelogiškas, beprasmiškas, nes bet kas gali būti šaltinių apie praeitį. Svarbu ne kas tai, o **ką jis liudija apie praeitį ir kiek**

<p>tai yra patikima. O į šiuos aspektus programa visai nekreipia dėmesio! Antame konkreste taip pat neaišku, koku pagrindu (3.3.3.) vaikai turi įvardyti šaltinių reikšmingumą, jei nekalbama apie jų patikimumą.</p> <p>Istorijos pasakojimo kūrimas ir raiška.</p> <p>1 – 2 klasės šios srities pasiekimų aprašymai atrodo kaip beverčiai. Vaikai jau darželyje ir pasakoja, ir piešia, ir kitais būdais išreiškia savo supratimą apie šeimą, aplinką ir kt. Programoje nieko nesakoma apie skirtingas tų pačių įvykių matymo perspektyvas, neaiškinama apie skirtingus istorinių pasakojimų naratyvus. Taigi, nėra esminių istorinio pasakojimo kūrimo metodologinių elementų. Jei neugdome nieko daugiau nei darželyje, kokia prasmė visa tai dėti į programą? Antrajame konkreste skirtingų naratyvų supratimas įdėtas į šaltinių tyrinėjimo (!) pasiekimų sritį (3.3.5). Taigi ir vėl neaišku, kam apskritai reikalinga tokia struktūrinė dalis kaip <i>Istorijos pasakojimo kūrimas ir raiška</i>. Joje nėra siekiama jokių mokslu grįstų pasiekimų.</p>		
---	--	--